

Be**LOF**tevolle ontmoetingen

VERRIJKEND VOOR VMBO'ER EN COACH

Colofon

Auteur	BARBARA BERGER
Coachingstips	RADAR, ADVIESBUREAU VOOR SOCIALE VRAAGSTUKKEN
Ontwerp en productie	CASTEREN CREATIE, DEN HAAG ANNETTE VAN CASTEREN
Fotografie	MARSEL LOERMANS, DEN HAAG
Druk	VEENMAN DRUKKERS, ROTTERDAM

Het vmbo-coachingsproject is een activiteit van het Landelijk OnderwijsForum (LOF). Dit forum wordt gevormd door ruim dertig mensen met posities in alle geledingen van de maatschappij. Een groep personen met hart voor het onderwijs. Een activiteit van het LOF is het coachen van vmbo-leerlingen. Het project wordt secretariael ondersteund door het Sectorbestuur Onderwijsarbeidsmarkt (SBO).

LOF

Lange Voorhout 13
Postbus 556
2501 CN Den Haag
T 070 376 57 70
F 070 345 75 28

E sbo@caop.nl
I www.allelof.nl

Voor meer informatie over het project kunt u terecht bij Ellen Feller, projectleider (070 376 57 87 of e.feller@caop.nl)

© september 2005, Landelijk OnderwijsForum

ISBN 90-77864-08-3

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband, elektronisch of op welke andere wijze ook en evenmin in een retrieval system worden opgeslagen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorwoord

Waarom is Ali B een beroemde rapper? Hoe werd Van Nistelrooy een voetbalidool? Natuurlijk omdat ze talent hebben. Maar er is meer. Iemand geloofde in hen nog voor zij bekend werden. Een coach steunde hen achter de schermen.

In BeLOFtevolle ontmoetingen zijn ervaringen met coaching van vmbo'ers, leden en relaties van het Landelijk OnderwijsForum gebundeld. De jongeren winnen aan zelfvertrouwen en zijn beter in staat om de juiste vervolgopleiding en het goede beroep te kiezen. 'Mensen die serieus aan later denken, zouden allemaal een coach moeten hebben', zegt een geportretteerde. En de coaches steken er zelf ook veel van op. 'Door het contact met een leerling wordt je eigen wereld veel groter' geeft een van hen aan. Ook gaat het soms mis en ook dat staat beschreven. Maar dat de ervaringen aan beide kanten verrijkend werken staat als een paal boven water.

Een rolmodel hebben, voldoende aandacht krijgen, het heeft gewoonweg effect. Steeds vaker lezen we over initiatieven die met coachen te maken hebben. Het Landelijk OnderwijsForum koos ervoor om het vmbo 'de zwiep te geven die het verdient'. Daar gaat zestig procent van de leerlingen naartoe. Hoe belangrijk immers zijn zij voor onze samenleving en economie.

Laat u zich vooral inspireren door verhalen van bijzondere mensen.

Jan Franssen,
Voorzitter Landelijk OnderwijsForum

‘Het leven hangt niet alleen van cijfers aan elkaar’

Chanel Badriningh (15)

derdejaars leerling Johan de Witt College, Den Haag

keuze zorg en welzijn

is gek op haar vrienden en op ‘chillen’

is stevig genoeg om op te boksen tegen twee broers van 17 en 21

bewondert zangeres Mariah Carey

houdt van Bollywoodfilms

is goed in verzorging, Engels, biologie en Nederlands

leert het meest van goede vriendin die slim is en toch

lol weet te maken

Ze heeft een brandende vraag. ‘Wat voor beroepsgeheimen hebben jullie hier bij het College?’ Haar coach legt Chanel geduldig uit hoe het College Bescherming Persoonsgegevens waakt over de privacy van patiënten, werknemers of uitkeringsgerechtigden. Hoe bijvoorbeeld klachten worden behandeld. Net vanochtend is het jaarverslag van het College gepresenteerd aan de pers. Een hot issue is de privacy van patiënten in het nieuwe stelsel van ziektekostenverzekeringen. Chanel is onder de indruk. ‘Ik zie dat Elly steeds heel moeilijke dingen moet doen, praten met de pers bijvoorbeeld en het heel druk heeft.’ Maar de rondleidingen en gesprekken met Elly en sommige collega’s hebben echte interesse in Chanel gewekt. Ze wil nu ook graag een echte rechtszaak meemaken. Elly zal dat voor haar regelen.

Chanel heeft net een mislukte stage achter de rug. Ze zat bij een cateraar, maar zij leerde er niets en vond het al gauw saai werk. Het was weer een deuk in haar zelfvertrouwen dat al een beetje was aangetaast door haar moeite met rekenen. Ze redt het net

door een goede vriendin, die haar met wiskunde helpt en daarbij toch lol blijft maken. Een vrolijke ondertoon is belangrijk voor Chanel. Ze had het liefst de administratieve richting gekozen maar haar ouders vonden verzorging beter voor haar. Chanel accepteerde dit omdat ze ook een beetje bang was voor de computer. Ze vreesde achter het toetsenbord bij administratieve klussen ook meteen weer de telduivel tegen te komen. In de gesprekken met haar coach kon Chanel vertellen waar zij goed in is. En dat is best veel, beseft zij nu. Talen, verzorging, biologie. Tijdens de rondleiding merkte Chanel dat deze kwaliteiten genoeg zijn voor een krachtige start richting loopbaan. ‘Het is goed om te weten dat het leven niet van cijfers aan elkaar hangt.’

Het is slecht gesteld in Nederland met de aansluiting tussen onderwijs en werkvloer. ‘Werkgevers nemen stageplaatsen vaak niet serieus. Iemand van het vmbo mag even komen kijken, dat is het dan. Geen uitleg, weinig begeleiding, niets. Hoe kan een leerling dan weten waar hij of zij voor kiest? In Duitsland is dat beter, daar zijn veel meer leerwerkplaatsen. Ik hoop echt dat Nederlandse werkgevers wakker worden en tenminste meer snuffelstages creëren. Het is ook in hun eigen belang. Het gaat om tweederde van onze jongeren, zestig procent van alle jongeren zit op het vmbo. Als we daar niets aan doen is het slecht gesteld met Nederland – kennisland. Echt jongeren laten zien en doen, daar gaat het om.’ Elly Romanesko praat gedreven. Ze is er trots op dat ze Chanel uit ‘een enge droom’ heeft geholpen: ‘Ze dacht dat werken bij een catering-

bedrijf de enig uitweg was als je niet goed bent in wiskunde. Nou, mooi niet.’

Na de kennismaking wisselde Elly Romanesko persoonlijke gesprekken over de sterke en de zwakke kanten van Chanel af met het ‘zelf doen’. ‘Ik vind het belangrijk om te laten zien dat je steeds weer nieuwe keuzes kunt maken. Dat je niet vastzit voor de rest van je leven als je één keer hebt gekozen voor een bepaalde weg. En dat je in je eigen tempo keuzes mag maken. Ze is pas 15 jaar.’

Tijdens de rondleidingen merkte Chanel dat er verschillende soorten administratiefwerk zijn waarvoor wiskunde niet vereist is. ‘Receptioniste bijvoorbeeld is een mooie tussenstap als je goed met mensen kunt omgaan zoals Chanel, iets hebt met talen en als je verder wilt. Voor mij is het belangrijk dat Chanel aan het einde van het schooljaar weet welk pad ze wil inslaan. En als ze me nog een keer nodig heeft voor advies, mag ze ook later altijd bellen.’

Elly Romanesko (51)

directeur College Bescherming Persoonsgegevens

heeft een ‘zus’ (16 jaar) voor haar dochter in huis genomen uit Zuid-Afrika

is onder de indruk van de energie en wil van zwarte vrouwen om na de apartheid hun eigen leven op te bouwen

wil altijd méér uit situaties halen: ‘prachtig om een gezamenlijk plan te maken met verschillende specialisten’

heeft altijd de drive om nieuwe, maatschappelijk belangrijke dingen te doen

leert door goed te kijken hoe anderen functioneren in bepaalde omstandigheden

‘Werkgevers nemen stageplaatsen vaak niet serieus’

‘Als ik dertig ben en terugkijk, heb ik vast veel geleerd’

Santino Slootweg (16)

derdejaars leerling Johan de Witt College, Den Haag

grafische opleiding

droomt van een toneelcarrière

vindt Simone Kleinsma en Antonie Kamerling geweldig

staat al regelmatig op de Haagse planken met onder meer

‘Ja zuster, nee zuster’

is allergisch voor de benadering ‘Santino, je moet!’

kan gitaar spelen en goed surfen

wordt geïnspireerd door iedereen ‘die iets bereikt heeft’

Een mooie plek voor hun tweede coachingsgesprek: de zonnige strandtent van Santino's oom in Scheveningen, een belangrijke plek voor de leerling waar hij gasten helpt, surft en zich vooral veilig voelt. Het duurt maar even of het laagje verlegenheid is verdwenen. Santino stelt eerst voorzichtig dat hij eigenlijk geen gerichte vragen heeft aan zijn coach, en vooral wil horen hoe Walter Amerika zelf successen heeft weten te behalen. Maar die afwachtende houding verandert snel. Santino praat spontaan en gemakkelijk over zichzelf. Hij is trots op zijn naam: hij is vernoemd naar de oudste zoon in het maffia-epos *The Godfather*, de film waar zijn ouders weg van zijn.

Hij vertelt ook snel over het feit dat hij al vanaf de kleutertijd anderen kan vermaken met zijn rollenspelen. Dat het op toneel juist meevalt met het zelfvertrouwen: ‘Daar heb ik namelijk iets om over te praten.’ En dat medeleerlingen snel naar hem, de toneelspeler en kunstenaar, kijken als er iets op school georganiseerd moet worden. Maar: ‘Als ik dan anderen vraag om ook wat te doen, blijft dat vaak achterwege. Ik vind het leuk om verantwoordelijkheid te nemen, maar dan heb ik ook de steun van anderen nodig. Als dat niet komt, kan ik zo ontzettend boos worden dat ik me helemaal terugtrek. En dan gebeurt er niets meer. Ik heb dus wel mijn tanden laten zien, maar ik baal ook dat er geen schoolfeest komt.’ Santino wil respect, zegt hij, en vooral geen druk van anderen. Dan doet hij alles.

Walter Amerika vraagt lang door over het mislukte schoolfeest en Santino's gevoel over zijn eigen rol erbij. Hij vertelt de leerling ook luchtig over de ‘eerste wet van Walter’: succes is niets anders dan talent dat groot genoeg is om samen te werken.’ Santino luistert geïnteresseerd naar de wat abstracte wijsheid van zijn coach. Maar dan wordt Walter concreet: ‘Weet je Santino, je kunt de meest fantastische mensen bij elkaar aan tafel zetten. Maar daar komt echt niets uit als ze niet samen willen werken.’ ‘Dus’, zegt Santino, ‘je bedoelt dat ik het met het schoolfeest anders had moeten doen, dat ik een paar groepsleiders had moeten benoemen en de taken had kunnen verdelen.’ Santino wil naar de toneelacademie in Maastricht. Hij was boos dat hij op zijn basisschool geen havo-advies kreeg. ‘De juf zei dat ik het wel kon, maar de coördinator wilde het niet.’ Achteraf gezien was ook de grafische opleiding die hij nu volgt, een verkeerde keuze voor Santino. ‘Ik doe nu echt mijn best om door te kunnen naar de havo. Daarom wil ik ook graag een coach. Ik ben er zeker van, als ik dertig ben en terugkijk, heb ik vast veel geleerd van Walters verhalen over hoe de televisie of de muziekwereld werkt.’ En ja, hij wil na dit gesprek wel doorpraten met Walter over meer persoonlijke thema's zoals de angst om afgewezen te worden. En zijn wil om dáár iets aan te doen.

‘Ik ben waarschijnlijk de enige van de coaches van het Landelijk OnderwijsForum die geen titel voor zijn naam heeft. Maar dat geeft niets. Ik ben gewoon een doener.’ Hij borrelt van ideeën. Amerika heeft in zijn carrière van tekstschrijver tot directeur en bestuursvoorzitter van één van de grootste marketingbureaus in Nederland altijd onconventionele paden opgezocht. ‘Als het rechtsom niet gaat, dan maar linksom. Maar komen zal het er.’ Liefst koppelt Walter Amerika zijn kennis, netwerken en enthousiasme daarbij ook aan goede doelen. Coachen vindt hij spannend. ‘Ik ben ook met vallen en opstaan gekomen waar ik nu ben. Ik ga Santino dus niet teveel van dit soort wijsheden verkondigen, we gaan gewoon praten. Ik wil hem helpen om zijn toekomstbeeld te realiseren. Maar Santino kiest voor een creatief beroep, en dat betekent soms ook tegenslag. Het zit niet altijd mee. Ik hoop dat ik

hem kan helpen om met deze druk om te gaan.’ Walter Amerika kent het bedrijfsleven door en door en heeft merken gebouwd voor onder meer Albert Heijn, Grolsch en Libertel. ‘In dat soort werk gaat het erom hoe je de kernwaarden van een bedrijf kunt vinden en op de markt kunt zetten. Ik geloof dat het bij coachen ook gaat om het vinden van de kern van een ander. En ik wil Santino dan steunen om daar iets mee te doen.’ De coach heeft al een thema op het oog voor de volgende bijeenkomst met Santino. ‘Hoe kun je registreren en toch die ander in zijn waarde laten. Ik ga nog erover nadenken hoe we dat het beste kunnen bespreken. Maar Santino moet het ook echt willen. Ik kan hem in elk geval in contact brengen met wat mensen uit de toneel- en televisiewereld. Ik vind het nu al een heel bijzondere jongen.’

Walter Amerika (46)

zelfstandig ondernemer

oud-bestuursvoorzitter FHV/BBDO (marketing- en reclamebureau)

is gek op alles wat hij nog niet weet

leest graag en raakt steeds meer geïnteresseerd in technologie en wetenschap

laat bij voorkeur privé en werk in elkaar overlopen

is gefascineerd door rebelse kapitalisten als Richard Branson

vindt zichzelf een oppervlakkige leerling omdat hij zich niet heel diep ingraaft in een nieuw onderwerp maar liever vele kleine weetjes bij elkaar graait

‘Succes is niets anders dan talent dat groot genoeg is om samen te werken’

‘Ik wil gewoon luisteren, zonder ambitie, een goede spiegel zijn’

Thomas Pehrson (46)

algemeen directeur Festo, Delft

Festo houdt zich bezig met de automatisering van

productieprocessen

houdt van zijn familie, voetbal en golf

heeft dezelfde interesse in muziek als zijn hardrock

spelende zoon

leert het meest van zijn klanten: ‘Ze zijn continu bezig met

vernieuwingen’

gelooft in de toekomst

Hij vertelt enthousiast over de sensor op een biervat, die aan de rondrijdende bierwagen van Heineken meldt dat er in dit café bijgevoerd moet worden. Of over de robotarm die zijdezacht de eieren van het lopende band pakt en overzet in een doosje. Kijk hier, de verpakkingsmachine die zo goed te reinigen is dat er na de vis ook brood geurloos verpakt kan worden. De Zweed Thomas Pehrson is manager, maar hij lijkt zo op de technische afdeling of bij de verkoop van Festo in te kunnen vallen. En als volleerde docent kan hij ook nog begrijpelijk uitleggen wat het verschil is tussen pneumatiek, hydrauliek en electromechanica.

Sander Hofland kijkt verlegen maar ook een beetje stoïcijns rond. Het is de derde afspraak met zijn enthousiaste coach en nu krijgt hij een rondleiding door het bedrijf. De vorige keer, toen Thomas Sander speciaal kwam opzoeken op zijn stageplaats bij de afdeling logistiek van Bart Smit, raakte de coach

een snaar bij Sander. ‘Zoveel interesse in mij.’ Pehrson komt regelmatig op scholen. Festo investeert veel in samenwerkingsverbanden met het onderwijs want het bedrijf wil jongeren interesseren voor techniek, en daarvoor moeten volgens hem de technische curricula veranderen. Hij bekritiseert fel het technisch onderwijs in Nederland. ‘De kennis van de meeste docenten is tien tot vijftien jaar oud. En het materiaal kan meestal zo het museum in. Informatie en kennis alleen helpt je niet verder, alleen met inzicht kan je echt geld verdienen. En dat krijg je door projectmatig en innovatief te werken, samen met mensen uit de praktijk. Als je het technisch onderwijs niet beter maakt, mist

‘Zoveel interesse in mij!’

Sander Hofland (15)

derdejaars leerling Hofstad College, Den Haag

keuze: economie

echte Scheveninger

houdt van golfsurfen, skateboarden en volleybal

wil vrachtwagenchauffeur worden ‘lekker eigen baas zijn en overzicht hebben’

Nederland internationaal de boot.’ De vernieuwing moet komen van het Midden- en Kleinbedrijf, weet Pehrson. ‘Wie is de Philips van de toekomst? Technische ideeën worden klein ontwikkeld, in directe samenwerking met klanten en het onderwijs.’ Sander weet allang dat hij vrachtwagenchauffeur wil worden, liefst voor gevaarlijke stoffen net als zijn oom. Zijn ouders zagen het eerst niet zitten. Maar sinds zijn vader heeft toegegeven dat hij stiekem eigenlijk ook wel vrachtwagens had willen besturen in plaats van op kantoor te zitten, is er een basis voor gesprek. De coach en de leerling zijn open aan hun gesprekken begonnen, zonder agenda. Pehrson: ‘Ik wil

gewoon luisteren, zonder ambitie, een goede spiegel zijn.’ Sander, die niet wist wat hij van een coach moest verwachten, bevestigt dat hij door de gesprekken met Pehrson zijn keuze nu iets ‘breder kan zien’. Thomas heeft hem laten zien dat er nog andere beroepen zijn waar Sander zijn ambitie van onafhankelijkheid kan uitleven. En Sander weet nu beter dat hij al op school gericht kan werken om chauffeur te worden. Zo lijkt de stageplaats achteraf geen logische keus. Pehrson: ‘Ik ben door het contact met Sander bewuster geworden dat jongeren nauwelijks weten waar ze over tien jaar willen staan en wat de mogelijkheden zijn in de breedte. Hier ligt volgens mij de taak voor een coach.’

‘Ik word moe van het geklaag over de jeugd die niets wil’

Eric Balemans (44)

lid van de Tweede Kamer voor de VVD, woordvoerder onderwijs

is gek op zijn kinderen, boeken en schilderen

heeft Kennedy bewonderd en later Clinton omdat beiden staan voor

eigen verantwoordelijkheid én solidariteit

vindt ook Wiegels inspirerend omdat ‘hij rechtdoorzee is’

ziet zijn vrouw als zijn belangrijkste coach: ‘Thuis hoeft je niet de

diplomaat uit te hangen’

Zijn werk als coach van een vmbo-leerling raakt Eric Balemans als persoon en als politicus. Voor hem betekent coachen iets terugdoen, voor de stimulans die hij in zijn jeugd thuis heeft ontvangen van zijn ouders. Maar hij is ook als politicus onder de indruk van de vastberadenheid van Achraf. ‘Ik word moe van het geklaag om ons heen over de jeugd die niets wil. Kijk naar Achraf. Ik vertel het iedereen. Hij is een jongen die weet wat ie wil en daar doelgericht naartoe werkt. Hij neemt verantwoordelijkheid voor zijn toekomst en zet mij aan het werk.’ En het feit dat Achraf tijdens het zoeken naar een stageplek al vanwege zijn Marokkaanse naam werd afgewezen, kan Balemans woest maken. ‘Weer het klassieke verhaal van veel werkgevers - ‘we hadden hier al eens een Marokkaan, die deugd niet dus kom jij er ook niet in’. Ik hoor veel over discriminatie, maar nu voelt het alsof ik er zelf tegenaan loop. Ik ben er zo boos over dat ik meteen het Bureau Antiracisme heb gebeld en daarna de staatssecretaris aan zijn jasje heb getrokken. Dat kán gewoon niet. En dan kan ik beter bellen dan Achraf. Die krijgt niet zomaar een bewindspersoon te spreken.’

Ze zien elkaar eens in de drie weken, meestal op school. Achraf staat centraal. Hij geeft aan waarmee hij op dat moment zit of wat hij wil weten. ‘We hebben eerst zijn sollicitatiebrieven nagekeken. Hij heeft een nogal directe manier van schrijven en ik heb hem wat tips gegeven over een iets formelere stijl. Die is toch nodig in Nederland. Achraf

wilde ook iets weten over zijn diploma. Dat heb ik gewoon op school nagevraagd. En vaak gaat het over de droom van Achraf, het eigen bedrijf. Welke regelingen er zijn voor starters bijvoorbeeld.’ Ze hebben nog niet afgesproken wanneer de coaching zal eindigen. ‘Het gaat mij niet om de regeltjes van het project. Zolang Achraf behoefte heeft om mij te zien, vind ik dat prettig en maak ik tijd. We willen nog verder werken aan sociale vaardigheden en ook aan de wijze waarop je in Nederland dingen onder woorden brengt.’

Balemans is duidelijk enthousiast over de ontmoetingen. ‘Eindelijk een project waar de leerling centraal staat. In de meeste nota’s over onderwijs komt het woord kind niet eens voor. Ik hoop dat andere collega’s ook gaan coachen, je leert hoe het onderwijs echt in elkaar steekt.’ De mens centraal, het komt steeds terug in de woorden van Balemans. ‘Ik heb geleerd dat iedereen bij moet dragen om de ideale samenleving te creëren.’ Zelf leert Balemans het meest van de kritiek van zijn vrouw. ‘Ze houdt me elke dag weer een spiegel voor. En dat werkt, want je partner is onverdacht. Haar kritiek is echt bedoeld om mij te helpen. En bij haar kan ik gewoon mezelf zijn, daar hoeft ik niet de diplomaat uit te hangen.’

Hij heeft een duidelijk beeld van hoe een goed leven eruitziet. ‘Een eigen bedrijf, vakantie, een huwelijk als er genoeg geld is. Eerst dacht ik aan een restaurant, maar ik zie bij mijn vader hoe zwaar dat werk is. Je bent altijd in touw. Een garage is veel beter. En ik vind het leuk om aan auto’s te knutselen. Achraf komt rustig over, maar zijn ogen zijn heel fel. ‘Niemand gaat voor je zorgen, je moet het zelf doen. Maar mijn vader, die beschouwt me als zijn vriend, die helpt me wel.’

En dan is er nu Balemans. Achraf is langzaam ontdooit, ziet steeds meer wat het Kamerlid voor hem kan betekenen.’ Je moet het zelf doen, dat wel, maar het is toch handig als je anderen kent, als je niet alles alleen hoeft te doen.’

Achraf doet eerst onverschillig over de discriminatie toen hij een stageplaats zocht. ‘Ik wind me er maar niet meer over op. Bovendien heb ik nu een

beter adres gevonden, waar ze me wel vertrouwen. Daar kan ik zomaar een computer pakken. Niemand die meteen denkt dat ik dat ding steel.’ Toch steekt het wel, zegt Achraf later, altijd weer dat wantrouwen. Daarom ook zijn nadruk op dat je het zelf moet doen. ‘Het gebeurt zo vaak. En mijn moeder kan zich er nog steeds over opwinden. Maar dat heeft toch geen zin. Met zo iemand als die man van de garage wil ik niet eens contact hebben.’

Dat Balemans zoveel interesse toont, lijkt toch belangrijk voor Achraf. Hij heeft net zijn sollicitatiebrief opnieuw geschreven. ‘Want zo’n coach, die moet je serieus nemen. Het is een belangrijke man en hij is succesvol. Mensen zoals ik die serieus aan later denken, zouden allemaal een coach moeten hebben.’

Achraf Adoui (16)

derdejaars leerling Vader Rijn College, Utrecht

keuze: leerwerktraject techniek

houdt van thairboksen en voetbal

leert van zijn vader en van zichzelf

wil automonteur worden en een eigen bedrijf opzetten

motto: niemand gaat voor jou zorgen, dat moet je zelf doen

‘Mensen zoals ik zouden allemaal een coach moeten hebben’

‘Het ontmoeten van een andere cultuur vind ik spannend’

Hubert Coonen (54)

vice-voorzitter Onderwijsraad

decaan faculteit gedragswetenschappen, Universiteit Twente

bijzonder hoogleraar innovatiemanagement aan de

Open Universiteit Nederland

leest veel, wandelt in Maastricht of Parijs, houdt van de natuur

houdt van echt mooie dingen, design, architectuur, schilderkunst

heeft inspirerende docenten gehad als Jan van Ederen

en Jelle Sixma

Het moet gewoon lekker voelen als je elkaar voor het eerst ontmoet, vindt Hubert Coonen. En gelukkig zat het meteen goed tussen hem en Jamila. Ze gaan opvallend vrolijk en ontspannen met elkaar om, alsof ze elkaar al jaren kennen. Coonen, die twee dochters heeft van Jamila's leeftijd, wil vooral als praatpaal dienen voor haar. 'Kinderen hebben het gesprek nodig. Ik weet uit ervaring dat de ontmoeting met een paar goede mensen op het juiste moment je zoveel verder kan helpen in het leven. Ik zie mijn promotor nog steeds, na al die jaren. Hij is nu over de tachtig. Hij was er als mens én leraar voor mij, precies op het goede moment. Dat vergeet je niet. Promotor is trouwens een prachtig woord, veel beter dan coach. Een promotor helpt je iets te presteren.'

Coonen is het contact met studenten gewend. Mensen, en vooral hun persoonlijke zoektochten, boeien hem. Het liefst stelt hij de vragen. 'Een goede leraar zoekt echt contact, wil weten waar iemand vandaan komt. Dan pas kun je helpen om een richting te bepalen. Ik vind het gesprek met Jamila een dankbare manier om je in te spannen.' Met Jamila ontmoet Coonen ook een andere cultuur. 'Dat vind ik spannend. Ik ben Limburger, Nederlands is voor mij ook mijn tweede taal. Ik kan een beetje invoelen wat allochtoon zijn betekent. Van Jamila heb ik geleerd hoe sterk discriminatie deel is geworden van de Nederlandse samenleving. Het begint bij een ander allochtoon te noemen. Ik vind eigenlijk dat er een wet moet worden gemaakt om het woord allochtoon definitief af te schaffen.'

Coonen en Jamila zijn hun weg begonnen met gesprekken over hun wortels. En ze hebben veel gepraat over de boeken die hen bezighouden. Inmiddels houdt Jamila een dagboek bij waarin zij haar eigen stappen noteert en dat ze eens per maand met Coonen bespreekt. Coonen's weg van de pabo naar het hoogleraarschap, met daarnaast zijn maatschappelijke inzet via allerlei besturen, is een voorbeeld voor Jamila. Zij wil uiteindelijk ook voor de klas, via de weg van roc, klassenassistente en de pabo, en ze bewondert Coonen om zijn doorzettingsvermogen.

De tocht duurt nog een paar jaar, maar Coonen wil het contact met Jamila in stand houden totdat zij zelf aangeeft dat ze helemaal op eigen kracht verder wil. 'En dat betekent dat we zeker langer contact houden dan de paar maanden die voor het project zijn afgesproken. Ik hoop dat alle coaches goed kijken wanneer ze het proces beëindigen. De gevolgen van een te kort coachingstraject kunnen funest zijn, de bevestiging van eerdere frustraties of teleurstellingen.'

Jamila en ik, we gaan door totdat we de prijs te pakken hebben. Het is een soort sport, en wij willen samen de finish halen.'

Ze heeft zelf ervoor gezorgd dat ze mee kon doen. 'Ik hoorde dat een paar leerlingen een coach kregen, en toen dacht ik: 'ik wil er ook een!'. Ik wil weten welke weg van hier naar de pabo leidt.' Jamila weet dat zij het onderwijs in wil. Zij werkt als vrijwilligster in de kleuterklas van haar vroegere basisschool. Ze wil de wereld van kinderen groter maken. 'Alleen als je verhalen hebt gehoord, veel weet over de rest van de wereld, durf je eigen dromen te leven, besef je dat het kan als je echt wilt.'

Haar verwachting richting Coonen is helder: 'Hij hoeft geen dingen voor mij te regelen, dat doe ik zelf wel. Ik wil wel van hem weten hoe hij onderwijzer is geworden en later hoogleraar. Hoe hij zo heeft kunnen doorzetten.'

Jamila lijkt een natuurlijke leidster. Veel medeleerlingen zoeken haar op voor advies en steun in moeilijke momenten. 'Vaak komen meisjes naar mij toe die tijdens hun stage tegen problemen aanlopen. Onze begeleiders zouden meer oog moeten hebben voor de discriminatie op stage-adressen. Ze moeten eerst racisme en vooroordelen met werkgevers bespreken voordat iemand op stage wordt gestuurd. Leerlingen moet je ook beter op

een stage voorbereiden. Soms is een probleem een kwestie van verschillende omgangsvormen maar soms ook van knalharde discriminatie.'

Jamila is diegene die eens per maand het initiatief voor een afspraak met Coonen neemt. In haar dagboek houdt ze bij wat ze leert op haar weg richting pabo en welke vragen zij heeft. Naast de gesprekken met Hubert Coonen staat op haar verlanglijstje een bezoek aan de Tweede Kamer samen met haar coach. Ze voelt zich te onzeker om alleen naar Den Haag te reizen. 'Ik voel me dan toch echt een Marokkaans meisje dat liever met een wijzer iemand meegaat. Soms ben ik een beetje jaloers op Nederlandse meisjes die vaak zo'n sterke relatie met hun vader hebben en met hem de wereld ontdekken. Ik leer het meest van mijn wijze moeder, maar dat is wel in de wereld van thuis.'

Sterke wil en doorzettingsvermogen. Het komt steeds terug in het gesprek. 'Ik wil een zelfstandige vrouw worden die niet bij anderen hoeft aan te kloppen. Het moet lukken om alleen afhankelijk van mezelf en niet van anderen te zijn. Het is een risico, maar ik heb niets te verliezen. En Hubert helpt me daarbij.'

Jamila Lagrhib (17)

derdejaars leerling Meerstroom College, Utrecht

keuze zorg en welzijn

leest veel verhalen over vroeger 'dan zie je pas hoe goed we het nu hebben'

helpt bij (kinder)projecten in haar buurt en werkt bij Albert Heijn

is aanspreekpunt voor medeleerlingen die het even niet meer weten

is geïnspireerd door buurvrouw die met weinig opleiding toch psychologe is geworden

en door Hubert Coonen, die heeft doorgezet van 'gewoon' meester tot hoogleraar

‘Ik wil een zelfstandige vrouw worden die niet bij anderen hoeft aan te kloppen’

‘Door dit soort projecten is Nederland zich aan het corrigeren’

Gerlach Cerfontaine (58)

president directeur Schiphol Groep

hoogleraar verantwoord bestuur van ondernemingen/corporate

governance, Universiteit Utrecht

is gefascineerd door Nelson Mandela ‘omdat hij boven de

partijen staat en het vermogen heeft om in alle rellen boven

water te blijven’

wilde dokter worden, gewoon omdat hij een inspirerende

biologieleraar had

vindt het leuk om te fietsen en naar muziek te luisteren

houdt óók niet van ingewikkeld gedoe

‘We moeten het allemaal niet te zwaar maken.’ De zin komt steeds terug in het gesprek met Schiphol-directeur Gerlach Cerfontaine. Hij wil gewoon dóen. Toen hij begon met dit coachingproject, heeft hij ‘in de slipstream’ nog enkele andere leerlingen meegenomen. Laatst zat hij met zeven leerlingen tegelijkertijd op het Vader Rijn College sollicitatiebrieven te schrijven. En hij heeft zelfs tien van zijn medewerkers op Schiphol enthousiast kunnen maken voor een baan als vrijwillige coach. Het is niet zo moeilijk. ‘Durf te ontmoeten. Er is zoveel angst in de samenleving. Die kan verdwijnen als we elkaar gewoon durven te ontmoeten. Mensen praten over het vmbo, terwijl ze nog nooit zo’n school van binnen hebben gezien. Ze weten er niks van maar oordelen meteen. Daar kan ik niet tegen.’ Het mooiste moment voor Cerfontaine in zijn reeks gesprekken met Shahinaze was de dag dat zij op de universiteit langs kwam. ‘Ik merkte nauwelijks verschil tussen haar, haar vriendin en de studenten die ik op de universiteit lesgeef. Allemaal willen zij hun talenten ontplooien. En ik vind het heel leuk om ze daarbij te ondersteunen.’

‘Ik wil Shahinaze vooral helpen om een goede keuze te maken. Ik heb eerst samen met haar de beelden getoetst die ze had van de stewardess. Ik

probeer daarbij heel realistisch te kijken, en dan moet je beseffen dat het aantal grondstewardessen tegen de tijd dat zij kan solliciteren afneemt. Het is dus goed om naar alternatieven te kijken, uitgaande van haar talenten. Daar zijn we nu mee bezig.’ Cerfontaine is een ervaren coach. ‘Ik geloof in het systeem. Als je basaal en fundamenteel maatschappelijke problemen wil aanpakken, is voorbeeldgedrag nodig. De uitval op het vmbo zegt toch iets over onze samenleving. We moeten jongeren niet laten vallen maar een echte kans geven. Op Schiphol stimuleren we werkgelegenheidsprojecten voor jongeren. Maar je kunt zélf ook wat doen. Ik kom uit een klein dorp waar het gewoon was dat je iets deed voor een ander. Zo gaat het nu niet meer. Het is anoniemer geworden. Maar door dit soort projecten is Nederland zichzelf aan het corrigeren.’ Luisteren, je verplaatsen in de jongere, bewijzen dat je serieus bent, en er ook echt iets voor over hebben. Dat is volgens Cerfontaine nodig om een goede coach te zijn. ‘Je moet dus helder met elkaar zijn over het doel en niet eerder afhaken. We gaan dus nog een hele tijd door. ‘En ja, daar komt dan nog de befaamde one-liner van Gerlach Cerfontaine. ‘Shahinaze, we’ll fulfil our mission.’

Wat is Schiphol toch groot. En wat gebeurt er veel achter de schermen, zowel aan de zogeheten ‘land-side’ als ook aan de ‘airside’. Shahinaze was onder de indruk toen ze op uitnodiging van haar coach Cerfontaine een dagje bij de luchtstewardessen van Schiphol rond mocht kijken. Ze had al vroeg een duidelijke beroepskeuze gemaakt: stewardess. Luchtverkeersleider zoals haar moeder ooit in Marokko was geweest, zat er niet in vanwege de te lage cijfers op de basisschool. Op het Vader Rijn College kwam zij een stimulerende mentrix tegen, die de liefde voor de luchtvaart met haar deelde. Die zorgde er ook voor dat Shahinaze mee kon doen aan het coachingsproject. ‘Ik was meteen enthousiast, al wist ik niet welke coach ik zou krijgen. Dat het Cerfontaine werd is geloof ik echt toeval.’ Shahinaze neemt steeds het initiatief voor de ontmoeting met Cerfontaine, soms samen met een vriendin die ook de luchtvaart in wil. ‘Ik weet dat ik

alles zelf hoor te regelen, hij is er om mij te helpen, niet om het voor mij te doen.’

Inmiddels is Shahinaze door de gesprekken met Cerfontaine toch onzeker geworden over haar keuze van stewardess. ‘De arbeidsmarkt wordt slechter. Ik wilde eerst echt vliegen, maar dan ben je zoveel van huis. Daarna wilde ik grondstewardess worden. Nu weet ik het niet meer zeker, want die functie wordt steeds meer geautomatiseerd op Schiphol. Ik weet alleen nog zeker dat ik iets met talen en in de reiswereld wil doen. En dat er heel veel mogelijkheden zijn. Die onderzoeken we nu.’ Ze weet dat Cerfontaine met haar het zoekproces zal voortzetten. Hij kijkt tijdens het gesprek haar rapport in, schudt even zijn hoofd. Shahinaze kan het hebben, zij is zelf ook niet zo tevreden. ‘Wat ik zo leuk vind is dat het zo gemakkelijk gaat. Ik voel dat hij me ondersteunt en dat ik die weg naar het roc en ook nog verder zal halen. Hij zegt steeds dat ik te bescheiden ben met mijn doelstellingen. En dat wij meiden veel steviger zijn dan de jongens.’

Shahinaze Naryis (16)

derdejaars leerling Vader Rijn College, Utrecht

keuzerichting ‘natuurlijk leren’

is gek op muziek, sport, ict, tv kijken en winkelen

ziet haar moeder, die in Marokko luchtverkeersleider was, als inspirator

en haar mentrix op school die naast het docentschap als beveiliging werkt op Schiphol

houdt niet van ingewikkeld gedoe

‘Hij zegt steeds dat ik te bescheiden ben met mijn doelstellingen’

‘Jongeren hebben te weinig netwerken en ik kan daarbij helpen’

Ella Vogelaar (54)

oud vice-voorzitter FNV

zelfstandig adviseur, lid Raad van Commissarissen

Unilever B.V.

wandelt veel in de bergen, leest gedichten, kookt graag

geïnspireerd door haar moeder die zei: ‘ik wil dat mijn

dochter op eigen benen staan’

leert vooral door het gewoon te doen

Ella Vogelaar geniet van de levenslustige Saïda. Ze praten samen over van alles, van vakantieplan tot carrière. Vogelaar heeft door Saïda ook de romantische wereld van de Bollywoodfilms ontdekt. ‘Echt grappig, die films, een wereld apart. Het contact met Saïda herinnert me een beetje aan vroeger, dat bakvisgedrag, het geiten van Saïda en haar vriendinnen. Maar Saïda steekt haar mening niet onder stoelen en banken. Toen Theo van Gogh werd vermoord, heb ik veel van haar geleerd. Wat het haar deed, de vijandige bejegening op straat. Ze was er hartstikke fel over.’

Ella is één van de bedenkers van het coachingsproject. ‘We praten met z’n allen veel over het vmbo, maar we moeten ook gewoon iets doen. En dat levert je genoeg op: het contact met jongeren is hartstikke leuk. En als je op school komt merk je hoe veelzijdig het vmbo-onderwijs eigenlijk is.’ Vogelaar heeft al eerder jongeren begeleid, en trekt geen grens tussen haar werk en haar privé-inzet voor Saïda. ‘Jongeren hebben te weinig netwerken, en daar kan ik ze bij helpen. We hebben samen onderzocht wat Saïda interesseerde, door te praten maar ook door naar een beroepenbeurs te gaan. Daar heeft ze spontaan gekozen voor apothekersassistente. Straks vraag ik gewoon bij de apotheek om de hoek om een stageplaats. Ik zoek samen met haar op internet en elders hoe de opleidingen in elkaar steken.’

Naast het ongedwongen contact, soms op school maar ook thuis bij Ella, daagt Vogelaar Saïda uit om goed over zichzelf na te denken. Ze heeft net een vragenlijst over haar zwakke en sterke kanten moeten invullen. ‘Saïda luistert goed, is creatief maar ze geeft heel gauw toe. Ik vind het leuk om na te denken hoe ik haar daarmee kan helpen. Je moet niet onecht worden, maar je kunt wel opstaan voor wat je zelf wilt. Daarmee gaan we nu verder. Ik weet nog niet wanneer we stoppen. Misschien als we uitgepraat zijn. Ik wil haar wel een beetje blijven volgen. Of het allemaal gelukt is.’

Echt interesse in jongeren is volgens Vogelaar belangrijk als je coach wilt zijn. ‘Het levert je veel op, ik zit niet alleen te geven. Je leert zoveel van elkaars werelden. Ik wil nu gauw een keer bij haar moeder thuis thee gaan drinken. Dat verbindt ons echt, dat we allebei onze moeder als voorbeeld zien. Ik heb van Saïda zoveel over haar gehoord dat ik gewoon benieuwd ben. Het contact met een leerling maakt je eigen wereld ook veel groter.’

‘Als je niet weet wat je wilt, neem dan een coach!’

Saïda is echt blij dat ze Ella heeft ontmoet. Ella doet tenminste niet deftig en weet hoe jongeren zijn. En zij weet veel van het onderwijs af. Ze kwam op het goede moment in het leven van Saïda. ‘Ik wist echt niet wat ik wilde. Mijn moeder zei ‘kies maar voor verzorging, daarmee kun je nog alle kanten op.’ Haar moeder is het middelpunt van een grote familie en is haar grote voorbeeld. Het is de sfeer thuis, het lekkere eten, de gesprekken. Saïda moet nog lachen als ze vertelt over het bezoek met Ella aan een Marokkaanse tentoonstelling. ‘Ella vond al die tuttige jurken en oude filmpjes uit Marokko heel bijzonder. Dat was grappig, voor ons was het zo gewoon en een beetje ouderwets, er was niets aan. En Ella wist niets van thee zetten. Dat ga ik haar nog leren.’

Saïda zag op de beroepenbeurs een nagebouwde apotheek en wist het meteen zeker: apothekersassistente. Ze leunt met veel plezier op Ella voor de keuzes die ze nu moet maken. ‘Dan hoeft ik dat niet allemaal alleen uit te zoeken.’ Ze is blij dat ze nu weet wat ze wil doen, want ze wist niet hoe ze het keuzeproces had moeten aanpakken. Haar beste vriendin doet ook mee, ze is aangestoken door Saïda’s enthousiasme. ‘En als ik die opleiding af heb en werkervaring opgedaan, kan ik nog verder kijken.’

Saïda is zelfbewust. Ze is wel door de vragenlijst ‘Ken jezelf’ die Ella haar gegeven heeft, aan het denken gezet over zichzelf. ‘Ik vind het leuk om op die manier te zien dat ik creatief ben en goed kan luisteren. Maar ik geef wel heel gauw toe, dat weet ik van mezelf.’ Ze kijkt niet op tegen haar coach. ‘Ella is leuk. Ik zou best wel zo’n leventje willen hebben als zij. Het is druk, maar wel interessant.’ Ze heeft geen last van het feit dat het vmbo door veel mensen negatief wordt beoordeeld. ‘Ik hoor daar nooit wat over. En wij leerlingen weten dat we op een goede school zitten.’

Saïda El Arbaji (15)

derdejaars leerling Meerstroom College, Utrecht

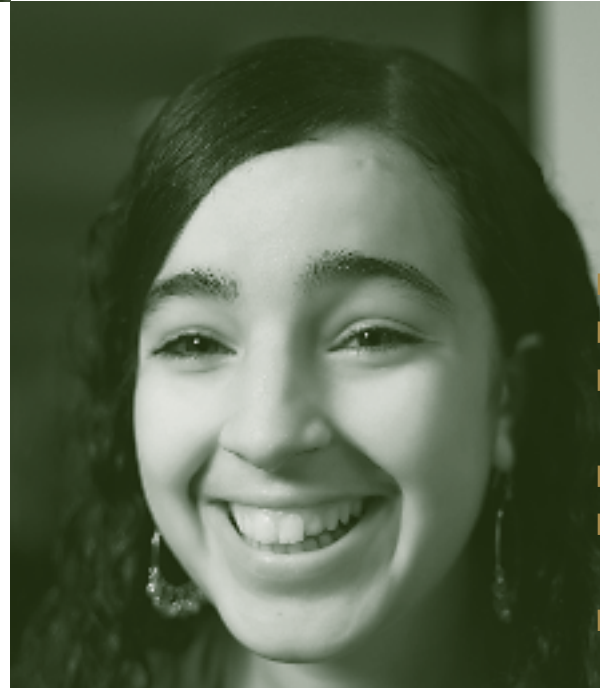
keuze: zorg en welzijn breed

gek op Bollywoodfilms ‘vanwege de liefde, vriendschap en familieverhalen’

zwemt graag en luistert naar muziek

bewondert haar moeder, die heerlijk kookt en de kinderen alleen opvoedt

pikt dingen op van leuke leraren

‘Als je niet weet wat je wilt, neem dan een coach!’

Aangestoken ...

Werkt 'BeLOFtevolle ontmoetingen' aanstekelijk voor u? Wilt u ook wel een vmbo'er of misschien iemand anders coachen? Dan volgen hier zes tips om de slaagkans van het coachen te vergroten. Maar eerst nog de kanttekening dat de coaching soms minder succesvol verloopt dan bij de geschetste portretten het geval is. Leerlingen vergeten afspraken en leren pas na een tijdje ze consequent na te komen en soms verdwijnt iemand helemaal uit het zicht. Aan de andere kant zeggen ook de drukbezette coaches wel eens een gesprek af. Of ontdekt de coach te laat dat de boodschap niet aanslaat. En soms klikt het gewoon niet. Maar bovenal is duidelijk dat de vmbo'er en coach samen veel bijzondere momenten hebben.

TIP 1 EIGEN VRAGEN FORMULEREN

In het begin is het zoeken naar wat de coaching kan opleveren. De jongere zijn eigen vraag laten formuleren voorkomt dat de gesprekken op te weinig uitlopen. Het helpt als de coach veel vragen stelt en zich niet laat verleiden tot het invullen van de antwoorden. En het is belangrijk dat de doelstellingen 'smart' zijn, dat wil zeggen specifiek, meetbaar, acceptabel, reëel en tijdgebonden.

TIP 2 OPEN VRAGEN STELLEN

Wanneer een coach steeds zelf oplossingen aandraagt, creëert dat afhankelijkheid. Door open vragen te stellen, kan de ander beter zijn eigen ideeën formuleren. Ruimte geven en nieuwsgierig blijven, dat werkt.

TIP 3 SITUATIE IN KAART BRENGEN

Na het vaststellen van de doelen is het zaak in kaart te brengen wat de jongere precies beweegt, motiveert en tegenhoudt. Ook is het goed te weten welke verwachtingen de jongere van de coach heeft. Dit soort informatie is te achterhalen door open vragen te stellen, door te vragen, te observeren en samen te vatten.

TIP 4 RUIMTE VOOR STILTES KOESTEREN

Een stilte betekent niet dat er niets gebeurt. Een stilte is meer dan dat er even niets gezegd wordt. Coaches moeten zich bewust zijn van het moment dat zij stiltes gaan verbreken en wat het motief daarvoor is. De werking van een stilte in het gesprek kan heel verrassend zijn.

TIP 5 AAN DOELEN BLIJVEN WERKEN

Doelen stellen is een maar ze ook halen is twee. De coach stimuleert dat de jongere blijft werken aan de zelfgestelde doelen door deze steeds onder de aandacht te brengen en verder de jongere aan te moedigen, te complimenteren en te ondersteunen bij het overwinnen van tegenslagen.

TIP 6 EINDBALANS OPMAKEN

Bij het afsluiten van de coaching is een terugblik en vooruitblik van belang. Het is tijd voor het samen formuleren van de kansen en aandachtspunten. De jongere formuleert weer zelf de opbrengst van de coaching en wat hij daar in de toekomst mee gaat doen. Daarbij is het zinvol om feedback te geven op concreet gedrag. Jongeren groeien als zij van een ander horen welke kwaliteiten zij in huis hebben.

